

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.03.1996

COM(96) 97 τελικό

96/085 (COD)

Πρόταση
ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης του δημιουργού
ενός πρωτότυπου έργου

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

I. Εισαγωγή

1. Η παρούσα οδηγία στοχεύει στη θέσπιση ενός εναρμονισμένου νομικού καθεστώτος στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης.

Το δικαίωμα παρακολούθησης μπορεί να ορισθεί ως το δικαίωμα για τον δημιουργό και μετά τον θάνατό του για τους κληρονόμους και λοιπούς δικαιούχους να λαμβάνουν ένα ποσοστό επί της τιμής πώλησεως ενός έργου που γενικώς υπάγεται στον τομέα των γραφικών και πλαστικών τεχνών, κατά την κατοπινή πώλησή του σε δημόσιο πλειστηριασμό ή με την παρέμβαση εμπορικών πρακτόρων.

2. Το δικαίωμα παρακολούθησης φαίνεται να θεσπίστηκε, στην αρχική του μορφή, για λόγους επιείκειας, ώστε να αποφευχθεί, ένας καλλιτέχνης, ο οποίος στην αρχή της σταδιοδρομίας του εκποιεί τα έργα του σε χαμηλές τιμές, αφού γίνει διάσημος να μην επωφελείται από τα κέρδη, ενίοτε σημαντικά, που πραγματοποιούνται από τους εμπόρους τέχνης.
3. Έστω και αν αυτή η αιτιολόγηση του θεσμού για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης μπορεί να θεωρηθεί ξεπερασμένη σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω των συναφών τιμών, επιδοτήσεων και κοινωνικής ασφάλισης, παρόλα αυτά το δικαίωμα παρακολούθησης δικαιολογείται απολύτως εφόσον τείνει να αποκαταστήσει μία ισορροπία μεταξύ της οικονομικής κατάστασης των δημιουργών γραφικών και πλαστικών έργων και εκείνης των λοιπών δημιουργών οι οποίοι επωφελούνται από τις διαδοχικές εκμεταλλεύσεις των έργων τους.

Πράγματι, στον μουσικό ή φιλολογικό τομέα, οι δημιουργοί συνδέονται με τις ποικίλες εκμεταλλεύσεις των έργων τους μέσω αναπαραγωγής, παραστάσεως, προσαρμογής και λοιπά.

Αντίθετα, οι δημιουργοί πρωτότυπων έργων γραφικών και πλαστικών τεχνών διαθέτουν πιο περιορισμένες δυνατότητες εκμετάλλευσης απ' ό,τι οι δημιουργοί άλλων ειδών τέχνης. Στον τομέα των καλών τεχνών το έργο πράγματι τυγχάνει εκμετάλλευσης ουσιαστικά από την πώληση και δεν ανήκει πλέον στον καλλιτέχνη από την σύναψη της πράξης.

4. Κατά συνέπεια, ορισμένοι νομοθέτες εκτίμησαν ότι η ισορροπία μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δημιουργών απαιτεί το να επιτραπεί στους δημιουργούς έργων γραφικών και πλαστικών τεχνών να εισπράττουν ένα ποσοστό επί της τιμής πώλησεως κάθε φορά που το έργο αλλάζει ιδιοκτήτη. Συνεπώς, το δικαίωμα παρακολούθησης αποτελεί ενοχική αξίωση σε αμοιβή, ήτοι μία εξασθενημένη μορφή ενός αποκλειστικού δικαιώματος.
5. Το δικαίωμα παρακολούθησης στοχεύει στο να διασφαλίσει ότι ο δημιουργός θα επωφεληθεί ενός μέρους του κέρδους που πραγματοποιείται βάσει αποκλειστικά της δημιουργίας του, και κατά τον τρόπο αυτό αποτελεί ενοχική αξίωση σε αμοιβή. Πέραν της ταξινομήσεώς του μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, το δικαίωμα αυτό δεν εμπίπτει στον φορολογικό τομέα εφόσον δεν εισπράττεται από τις φορολογικές αρχές υπέρ του δημοσίου.

6. Από τα 15 κράτη μέλη τα 11 αναγνωρίζουν το δικαίωμα παρακολούθησης στο επίπεδο αρχών και τα 8 το εφαρμόζουν ήδη στην πράξη. Σε κάθε μία από τις έννομες αυτές τάξεις, το δικαίωμα παρακολούθησης εντάσσεται στη νομοθεσία που διέπει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και ταξινομείται μεταξύ των κληρονομικών δικαιωμάτων. Εξάλλου, το δικαίωμα παρακολούθησης έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια.
7. Η ανάλυση των νομοθεσιών των κρατών μελών που προβλέπουν το δικαίωμα παρακολούθησης αποκαλύπτει ουσιαστικές διαφορές όσον αφορά τα έργα που καλύπτονται από το δικαίωμα, τους αποδέκτες του δικαιώματος, τις πράξεις που οδηγούν σε ενοχική αξίωση σε αμοιβή και τις λοιπές λεπτομέρειες της είσπραξης της εν λόγω αμοιβής.
8. Οι αποκλίσεις που παρουσιάζονται στις νομοθεσίες των κρατών μελών σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης, πολύ απέχουν τού να διασφαλίσουν ένα αρμονικό νομικό πλαίσιο που να ευνοεί την άρτια λειτουργία της αγοράς σύγχρονων έργων τέχνης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή, μετά το δημοσίευση, τον Ιανουάριο του 1991, του προγράμματος εργασίας της σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα με τίτλο "συνέχεια στο πράσινο βιβλίο"¹ όπου η εξέταση της δυνατότητας ανάληψης κοινοτικής πρωτοβουλίας σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης αναφέρεται στο κεφάλαιο 8.5, προέβη επανειλημμένα σε διαβουλεύσεις βάσει ερωτηματολογίου και δημοσίων ακροάσεων τον Ιούλιο και το Νοέμβριο του 1991, τον Αύγουστο του 1994 και τον Φεβρουάριο του 1995. Εξάλλου, η Επιτροπή ανέλαβε την εκπόνηση μελετών σχετικά με τις οικονομικές και νομικές πλευρές του εν λόγω προβληματισμού, βασιζόμενη σε μια επισκόπηση των ιδιαιτεροτήτων της αγοράς έργων τέχνης. Τα βασικά στοιχεία των μελετών αυτών αναφέρονται παρακάτω.

II. Ανάλυση της εν λόγω αγοράς

1. Κατ' αρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι η αγορά έργων τέχνης που επηρεάζεται από το δικαίωμα παρακολούθησης, σε γενικές γραμμές είναι η αγορά σύγχρονης τέχνης, λαμβανομένης υπόψη της περιορισμένης διάρκειας της προστασίας. Κατ' εξαίρεση, το δικαίωμα παρακολούθησης μπορεί επίσης να επηρεάζει έργα μοντέρνας τέχνης λόγω μακροζωΐας των δημιουργών τους.
2. Εξάλλου, έχει σημασία να ληφθούν υπόψη οι παράγοντες της αγοράς, εφόσον αφορούν πολλά πρόσωπα στην αγορά έργων τέχνης, και ασκούν, με τη σειρά τους, και για διάφορους λόγους, επιρροή επί των τιμών. Πρόκειται για τους εμπόρους έργων τέχνης, τις γκαλερί, τους οίκους δημοπρασιών, τους μεγάλους συλλέκτες και το κράτος.

Πρέπει επίσης να διακρίνουμε μεταξύ της πρωτογενούς και της δευτερογενούς αγοράς. Η πρωτογενής αγορά προσδιορίζεται ως εκείνη στην οποία τα πρωτότυπα έργα πωλούνται για πρώτη φορά. Η δευτερογενής αγορά συνίσταται στην μεταπώληση των έργων και επηρεάζεται αποκλειστικά από το δικαίωμα παρακολούθησης.

3. Η κοινοτική αγορά έργων τέχνης επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την παγκόσμια αγορά. Τα έργα τέχνης που πωλούνται σε επίπεδο ανώτερων τιμών ενδιαφέρουν μια διεθνή πελατεία. Αποτελούν μια κυμαινόμενη μάζα προς εξεύρεση καλύτερων τόπων αξιοποίησης, εφόσον η πελατεία (πωλητές και αγοραστές) είναι διεθνώς κινητική.

¹ Έγγραφο, COM(90)584 τελικό της 17.1.1991.

Σε διεθνές επίπεδο, οι βασικοί τόποι πωλήσεως είναι η Νέα Υόρκη και το Λονδίνο, και στη συνέχεια το Παρίσι. Συχνά, ούτε ο πωλητής ούτε ο αγοραστής διαμένουν στις χώρες όπου βρίσκονται αυτοί οι τόποι πωλήσεων.

Κατά συνέπεια, οι κινήσεις εισαγωγής και εξαγωγής έργων τέχνης είναι πολύ σημαντικές. Δεδομένου ότι πρόκειται για πολύ ρευστή αγορά, μπορεί εύκολα να μετατεθεί από τη μία χώρα στην άλλη.

4. Είναι δυσχερέστατο να αξιολογηθεί με ακρίβεια η έκταση της παγκόσμιας αγοράς έργων τέχνης λόγω της σχεδόν πλήρους ελλείψεως στατιστικών στοιχείων επί των συναλλαγών εκτός εκείνων που αφορούν τους πλειστηριασμούς και τις εξωτερικές ανταλλαγές. Κατά συνέπεια, η αξιολόγηση της αγοράς δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά βάσει εκτιμήσεων του συνόλου των συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι εκτιμήσεις αυτές, που πραγματοποιούνται με τη χρησιμοποίηση ενός πολλαπλασιαστικού συντελεστή, στο ποσό των πωλήσεων σε δημοπρασίες, κυμαίνονταν το 1989, αναλόγως των διαφόρων συντελεστών που χρησιμοποιήθηκαν, σε μία ψαλίδα από 25 έως 60 δις ECU².

Η κατανομή των βασικών αγοραστών στην παγκόσμια αγορά ήταν κατά την ίδια ημερομηνία:

- Ηνωμένες Πολιτείες: 50%
- Ιαπωνία: 25%
- Ευρώπη: 20%

5. Από στατιστικά στοιχεία του ΟΟΣΑ σχετικά με δεδομένα που αφορούν εισαγωγές/εξαγωγές σε έργα ζωγραφικής, σχέδια, γκραβούρες και γλυπτά για το έτος 1992, απορρέει ότι τα έργα τέχνης προέλευσης, γερμανικής, γαλλικής, ισπανικής και βελγικής αγοράς πωλούνται κατά προτεραιότητα στην Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες³ (βλέπε πίνακα αριθ. 1).

	D	F	I	NL	B/L	UK	E	CH	E-U
D	/	42.494	10.628	23.351	16.507	97.019	14.915	186.600	72.307
F	23.211	/	6.282	4.780	15.876	53.134	7.061	126.203	104.445
I	11.572	8.443	/	1.002	1.941	4.296	3.116	15.323	11.424
NL	12.839	11.120	1.519	/	20.294	37.345	20.065	11.652	19.164
B/L	6.136	18.017	781	14.698	/	79.707	3.085	16.098	8.229
UK	8.773	206.781	35.035	151.321	29.813	/	64.406	407.439	585.567
E	3.505	13.247	197	2.559	785	14.821	/	8.206	3.896
CH	105.06 8	136.222	11.827	27.238	6.539	125.942	26.495	/	252.359
E-U	105.56 5	59.074	13.299	28.727	8.620	126.851	24.007	161.779	/

² Παρατηρητήριο διεθνών κινήσεων έργων τέχνης, Παρίσι, 1993.

³ Μελέτη "το δικαίωμα παρακολούθησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, νομική ανάλυση, οικονομικά στοιχεία", Βρυξέλλες 1995, σελ. 112 (μελέτη που πραγματοποιήθηκε με την επιμέλεια της Επιτροπής).

6. Οι πωλήσεις έργων τέχνης σε δημοπρασίες στον κόσμο έφτασαν στο απόγειό τους το 1989/90. Η οικονομική ύφεση που έπληξε κυρίως τη σύγχρονη ζωγραφική, οδήγησε τις πωλήσεις αυτές σε αισθητά χαμηλότερο επίπεδο το 1991/92. Από τότε, παρατηρήθηκε κάποια ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και των πωλήσεων έργων τέχνης (βλ. πίνακα αριθ. 2)

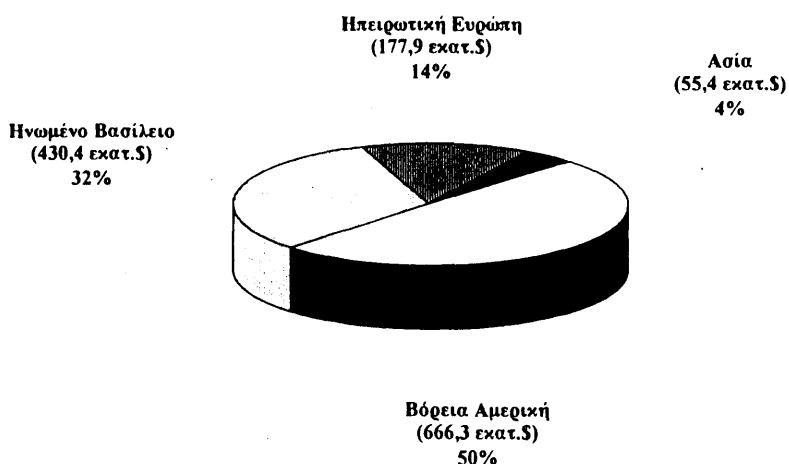
Πίνακας αριθ.2: οι διακυμάνσεις της παγκόσμιας αγοράς έργων τέχνης (δημόσιοι πλειστηριασμοί) ⁴ βάσει του κύκλου εργασιών σε £				
Έτη	1989/90 - 1988/89	1990/91 - 1989/90	1991/92 - 1990/91	1992/93 - 1991/92
Ετήσιες διακυμάνσεις	+ 57,5%	- 69,8%	- 21,3%	+ 23,4%

Σε διεθνές επίπεδο οι δημόσιοι πλειστηριασμοί κυριαρχούνται από τους μεγάλους οίκους πωλήσεων, όπως οι Sotheby's και Christie's. Η κατανομή ανά χώρα τονίζει την κυριαρχία των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου.

7. Όσον αφορά την κατανομή των δημοπρασιών του οίκου Sotheby's το 1994, το 50% πραγματοποιήθηκαν στη Βόρεια Αμερική, το 32% στο Ηνωμένο Βασίλειο και το 14% στην Ηπειρωτική Ευρώπη. Το 6% αυτού του όγκου πωλήσεων αφορούσε έργα σύγχρονης τέχνης και το 14% έργα εμπρεσιονιστικά και μοντέρνας τέχνης (βλ. πίνακας αριθ. 3)⁵.

Πίνακας αριθ. 3: Δημόσιοι πλειστηριασμοί του οίκου Sotheby's το 1994

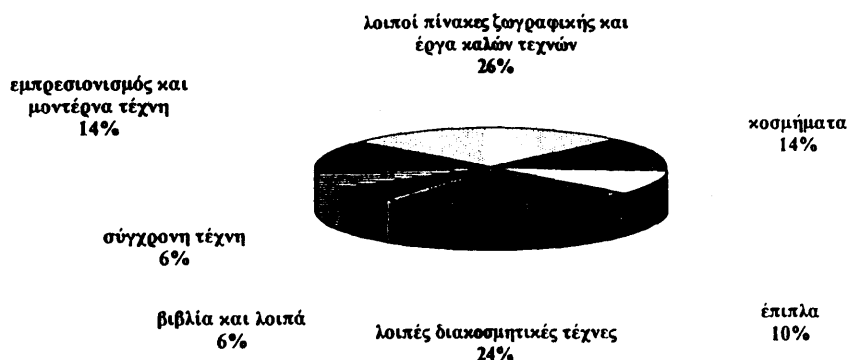
Γεωγραφική κατανομή

⁴ Πηγή: Arts Sales Index; μελέτη του ιδρύματος Institut für Wirtschaftsforschung, Das Folgerecht der bildenden Künstler, 1994, σελ. 79.

⁵ Πηγή: Sotheby's, 1995.

Κατανομή ανά κατηγορίες

8. Όπως διαπιστώνουμε παρακάτω (βλ. πίνακα αριθ.4)⁶, ο κύκλος εργασιών του οίκου Christie's κατανέμεται κατά αντίστοιχο τρόπο με εκείνον του οίκου Sotheby's. Από τα στατιστικά στοιχεία απορρέει ότι το συνδυασμένο μερίδιο μόνο των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου αντιπροσωπεύει άνω του 80% των δημοσίων πλειστηριασμών της επιχείρησης.

Χώρες	1992	εκατ.£	1993	εκατ. £
	% της κάθε χώρας		% της κάθε χώρας	
Ηνωμένο Βασίλειο	37,8	240,2	37,5	273,4
Ηνωμένες Πολιτείες	44,7	284,3	42,7	311,6
Ελβετία	6,9	44,1	8,3	61,3
Κάτω Χώρες	2,3	15,2	2,2	19,9
Χονγκ Κονγκ	2,3	15,2	2,7	19,9
Ιταλία	1,5	10,8	0,8	6,6
Μονακό	2	13	3,7	27,7
Αυστραλία	2	13	3,7	27,7
Λοιπές χώρες	--	--	0,8	6,4
	100	635,6	100	728,3

Μεταξύ του 1989 και του 1993, η σύγχρονη τέχνη αντιπροσώπευε μεταξύ του 5,6 και του 9% συνόλου του κύκλου εργασιών του οίκου Christie's. Το 1989 και το 1990, περίοδο - ρεκόρ, το μερίδιο των έργων εμπρεσιονιστικής τέχνης και μοντέρνας τέχνης ανερχόταν αντίστοιχα σε 39,4 και 35,3%, ενώ μειώθηκε σε χαμηλό επίπεδο από 13 έως 19% κατά τα επόμενα έτη⁷.

9. Μεταξύ των περιορισμών που έχουν επιπτώσεις στις οικονομικές συνθήκες της αγοράς έργων τέχνης, αναφέρονται πέραν του δικαιώματος παρακολούθησης, η κοινωνική κάλυψη των καλλιτεχνών (που υπάρχει σε ορισμένα κράτη μέλη μόνον), η προμήθεια επί της πωλήσεως, ο φόρος υπεραξίας στο πλαίσιο της φορολογίας εισοδήματος και ο ΦΠΑ.

⁶ Πηγή: Christie's, 1994· μελέτη που εκπονήθηκε για την Επιτροπή, 1995.
⁷ Ομοίως.

III. Η νομική κατάσταση

A. Η σύμβαση της Βέρνης

Η μεγάλη νομοθετική ποικιλία που διέπει τον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης ερμηνεύεται κυρίως από την ευκαμψία των διατάξεων της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (πράξη του Παρισιού, 1971) δυνάμει των οποίων τα κράτη της ενώσεως της Βέρνης έχουν το δικαίωμα να εισαγάγουν ή όχι το εν λόγω δικαίωμα στις εθνικές τους νομοθεσίες. Το άρθρο 14 της σύμβασης προβλέπει πράγματι τις ακόλουθες διατάξεις:

- "1. Όσον αφορά τα πρωτότυπα έργα τέχνης και τα πρωτότυπα χειρόγραφα των συγγραφέων και συνθετών, ο δημιουργός – ή μετά τον θάνατό του, τα πρόσωπα ή τα ιδρύματα εις τα οποία η εθνική νομοθεσία παρέχει το δικαίωμα τούτο – έχει το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα να συμμετέχει εις κέρδη εκ πωλήσεων του έργου μετά την πρώτην εκχώρηση υπό του δημιουργού.*
- 2. Η προβλεπόμενη εις το ανωτέρω εδάφιο προστασία δύναται να αξιωθεί εις εκάστη χώρα της ενώσεως, εφόσον μόνον η εθνική νομοθεσία του δημιουργού παραδέχεται την προστασίαν ταύτην και ενώ μέτρο επιτρέπει τούτο η νομοθεσία της χώρας, ένθα ζητείται η εν λόγω προστασία.*
- 3. Αι λεπτομέρειαι και τα ποσοστά συμμετοχής καθορίζονται υφ'εκάστης εθνικής νομοθεσίας."*

B. Η εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης στα κράτη μέλη

Όπως αναφέρεται παραπάνω, οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν πολλές διαφορές και ορισμένες χώρες δεν έκαναν χρήση της διακριτικής τους ευχέρειας όσον αφορά την εισαγωγή του δικαιώματος παρακολούθησης στην εσωτερική τους έννομη τάξη. Εξάλλου, μπορεί να παρατηρηθεί ότι ορισμένα καθεστώτα δεν σημείωσαν πρακτικό αποτέλεσμα ενώ άλλα διακρίνονται από υψηλό επίπεδο κανονιστικής ρύθμισης. Σε γενικές γραμμές, η κατάσταση παρουσιάζεται ως εξής:

1. Γαλλία

Το δικαίωμα παρακολούθησης αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία από το νόμο του 1920 που συμπληρώθηκε από ένα διάταγμα και διάφορες αποφάσεις. Αλλά μόνο με το νόμο του 1957 το εν λόγω δικαίωμα ενσωματώθηκε στη νομοθεσία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ισχύουσα νομοθεσία (κωδικοποίηση του 1992) δεν περιορίζει πλέον το δικαίωμα παρακολούθησης στους μειοδοτικούς διαγωνισμούς: εκτείνεται στις πωλήσεις που γίνονται με φιλικό διακανονισμό μέσω εμπόρου. Πάντως, η επέκταση αυτή παραμένει χωρίς αποτέλεσμα ελλείψει του απαραίτητου κανονισμού δημόσιας διοίκησης για την εφαρμογή της. Ένας τέτοιος κανονισμός θα χρειαζόταν επίσης για τις δημοπρασίες, αλλά, δυνάμει παλαιότερης πρακτικής, τουλάχιστον το δικαίωμα αυτό ασκείται.

2. Βέλγιο

Στο Βέλγιο, το δικαίωμα παρακολούθησης υιοθετήθηκε, σχεδόν συγχρόνως με τη θέσπισή του στη Γαλλία, με το νόμο του 1921 που επιβάρυνε με αξίωση αμοιβής τους δημόσιους πλειστηριασμούς έργων τέχνης. Αντίθετα από ό,τι ίσχυσε στο γαλλικό δίκαιο το κείμενο δεν ενσωματώθηκε στον παλαιότερο βελγικό νόμο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του 1886. Το ίδιο συνέβη με το γεγονός ότι το δικαίωμα παρακολούθησης άρχισε πράγματι να εισπράττεται από τη νομική του αναγνώριση.

Το 1994, το Βελγικό Κοινοβούλιο εξέδωσε ένα νέο νόμο για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα. Ο νόμος αυτός αναγγέλλει νέες διατάξεις στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης. Προβλέπει την κατάργηση του νόμου του 1921 αλλά συνδέει την κατάργηση αυτή με την εφαρμογή ορισμένων άρθρων των οποίων η έναρξη ισχύος με τη σειρά της εξαρτάται από την έκδοση ενός βασιλικού διατάγματος το οποίο δεν έχει ακόμη εκδοθεί.

3. Ιταλία

Η ύπαρξη του δικαιώματος παρακολούθησης δηλώθηκε επίσης στην Ιταλία. Αλλά ο νόμος του 1941 προβλέπει τόσο πολύπλοκους και εξειδικευμένους κανόνες ώστε το δικαίωμα αυτό δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η κανονιστική ρύθμιση προβλέπει επίσης τις ιδιωτικές πωλήσεις και η επιβολή φορολογίας βασίζεται στην υπεραξία. Οι τροποποιήσεις που εισάχθηκαν με διάταγμα το 1979 δεν φαίνεται να επέφεραν καμία βελτίωση. Κατά συνέπεια, οι νομικές διατάξεις δεν έχουν παρά καθαρά τυπική αξία.

4. Γερμανία

Αν και ο γερμανός νομοθέτης δεν ενσωμάτωσε το δικαίωμα παρακολούθησης παρά στο νόμο του 1965 σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, το σύστημα που θεσπίστηκε χαρακτηρίζεται από μεγάλη αποτελεσματικότητα. Μετά την αναμόρφωση του 1972, το νόμιμο ποσοστό που εφαρμόστηκε στις περισσότερες συναλλαγές, με εξαίρεση εκείνες μεταξύ ιδιωτών, αυξήθηκε αισθητά. Σε πολύ μεγάλο βαθμό, το δικαίωμα παρακολούθησης διαχειρίστηκε σύμφωνα με διεπαγγελματική συμφωνία η οποία συνάφθηκε το 1980 μεταξύ του αρμόδιου οργανισμού συλλογικής διαχείρισεως της πνευματικής ιδιοκτησίας και της ενώσεως επαγγελματιών της αγοράς έργων τέχνης.

Τα μέλη της "Ausgleichsvereinigung Kunst" καταβάλλουν αμοιβή κατ'αποκοπή δυνάμει του δικαιώματος παρακολούθησης καθώς και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των καλλιτεχνικών κύκλων (Künstlersozialabgabe). Εκτός του πλαισίου της διεπαγγελματικής συμφωνίας τα μη μέλη της "Ausgleichsvereinigung" οφείλουν να καταβάλλουν δικαιώματα εκμετάλλευσης σύμφωνα με το νόμο.

5. Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, το δικαίωμα παρακολούθησης εισάχθηκε με το νόμο του 1966. Η νέα νομοθεσία σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του 1985 ενίσχυσε την ύπαρξή του διευρύνοντας τις κατηγορίες αντικειμένων που υπόκεινται στο δικαίωμα παρακολούθησης στα χειρόγραφα.

6. Λουξεμβούργο

Ο νόμος του 1972 προβλέπει την ύπαρξη ενός δικαιώματος παρακολούθησης που καταβάλλεται επί των πωλήσεων σε δημοπρασίες καθώς και μέσω εμπόρου. Πάντως, ο κανονισμός εφαρμογής που είναι απαραίτητος για την άσκηση του δικαιώματος δεν εκδόθηκε ακόμη. Από αυτό απορρέει ότι στην πράξη το δικαίωμα παρακολούθησης δεν υλοποιήθηκε ποτέ στο εν λόγω κράτος μέλος.

7. Ισπανία

Στην Ισπανία, το δικαίωμα παρακολούθησης αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά από το νόμο του 1987. Η εθνική νομοθεσία καλύπτει κάθε μεταπώληση σε δημοπρασία, σε γκαλερί καθώς και τις ιδιωτικές συναλλαγές με μεσολάβηση εμπόρου. Τα αντικείμενα εφαρμοσμένης τέχνης αποκλείονται της ρύθμισης αυτής. Ένας νόμος του 1992 επέτρεψε στους κληρονόμους να αξιώνουν την καταβολή του δικαιώματος παρακολούθησης.

8. Δανία

Στη Δανία, μία τροποποίηση του 1989 του νόμου για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επέτρεψε την εισαγωγή του δικαιώματος παρακολούθησης από το 1990. Το δικαίωμα καταβάλλεται στο τμήμα "Billedkunst" του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης πνευματικής ιδιοκτησίας "Copy-Dan".

9. Ελλάδα

Ο ελληνικός νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία του 1993 θεσπίζει ένα δικαίωμα παρακολούθησης που εφαρμόζεται στις πωλήσεις έργων σε δημόσιο πλειστηριασμό καθώς και σε κάθε μεταπώληση. Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι μετά από τροποποίηση του νόμου που επήλθε κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, επιτρέπεται στους οφειλέτες του δικαιώματος παρακολούθησης να απαλλαγούν της εφαρμογής του δικαιώματος μέσω δωρεάς. Δυνάμει της κανονιστικής αυτής ρύθμισης, οι διατάξεις σχετικά με την καταβολή του ποσοστού που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης δεν εφαρμόζονται εφόσον οι υπόχρεοι "προβαίνουν σε δωρεά τουλάχιστον του τμήματος της αμοιβής τους που προέρχεται από τον μεταπωλητή, εφόσον: α) για τη δωρεά αυτή η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία προβλέπει απαλλαγή από το φόρο δωρεάς, β) το ποσό της δωρεάς έχει κατατεθεί σε λογαριασμό, τον οποίο ο δωρεοδόχος έχει ανοίξει ειδικά για το σκοπό αυτόν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανειών ή σε Τράπεζα νομίμως λειτουργούσα στην Ελλάδα και γ) το παραστατικό της κατάθεσης φέρει: αα) τα στοιχεία του δωρητή και του δωρεοδόχου, ββ) το ποσό της δωρεάς, γγ) την ημερομηνία της κατάθεσης και δδ) την υπογραφή του δωρεοδόχου ή του νομίμου εκπροσώπου του".

10. Φινλανδία

Στη Φινλανδία, το δικαίωμα παρακολούθησης εισάχθηκε με μία νομοθετική αναμόρφωση του 1995. Η εθνική κανονιστική ρύθμιση επιβάλλει το δικαίωμα παρακολούθησης σε κάθε επαγγελματική μεταπώληση ή σε πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό έργων τέχνης, με εξαίρεση τα έργα αρχιτεκτονικής, φωτογραφίας καθώς και τα βιοτεχνικά προϊόντα και τα προϊόντα βιομηχανικού σχεδιασμού. Η διαχείριση του δικαιώματος παρακολούθησης πραγματοποιείται από τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης "KUVASTO". Οι διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης εφαρμόζονται με ενιαίο τρόπο σε όλους τους φινλανδούς υπηκόους, ή κατοίκους άλλου κράτους μέλους ή χώρας που συμμετέχει στη συμφωνία για τον EOX.

11. Σουηδία

Στη Σουηδία, ο νόμος της 7ης Δεκεμβρίου 1995 θέσπισε, με έναρξη ισχύος την 1η Ιανουαρίου 1996, ένα καθεστώς εισαγωγής του δικαιώματος παρακολούθησης. Οι σχετικές διατάξεις αντιστοιχούν με τις ρυθμίσεις των λοιπών βορείων κρατών μελών. Η διαπίστωση αυτή ισχύει ειδικότερα για τις εν λόγω κατηγορίες έργων και συναλλαγών, το ποσοστό του τέλους που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης και τον τρόπο διαχείρισής του.

12. Συνοπτική επισκόπηση

Οι νομοθετικές διαφορές που μπορούν να διαπιστωθούν στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης στο εσωτερικό της Κοινότητας, στο βαθμό που το εν λόγω δικαίωμα έχει κατοχυρωθεί, περιγράφονται συνοπτικά ως εξής (βλ. πίνακες αριθ. 5 και 6).

Πίνακας αριθ.5: Εφαρμογές, κατηγορίες έργων και συναλλαγών που καλύπτονται από το δικαίωμα παρακολούθησης				
Κράτη μέλη	Νομοθεσίες	Έναρξη ισχύος	Κατηγορίες έργων	Συναλλαγές
Γαλλία	1920, 1957, 1992	1920	Έργα γραφικών και πλαστικών τεχνών	Πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό ή με τη μεσολάβηση εμπόρου ¹
Βέλγιο	1921, 1994	(1921) 1996 ²	Έργα πλαστικών τεχνών	Πώληση σε δημοπρασία
Ιταλία	1941	3	Ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια, έργα γλυπτικής, εικόνες χαρακτικής και χειρόγραφα	Πωλήσεις σε δημόσιο και ιδιωτικό πλειστηριασμό ⁴
Γερμανία	1965, 1972	1965	Έργα πλαστικών τεχνών ³	Πωλήσεις σε δημοπρασία ή με τη μεσολάβηση εμπόρου
Πορτογαλία	1966, 1985	1966	Πρωτότυπα έργα τέχνης, χειρόγραφα	Κάθε μεταπώληση
Λουξεμβούργο	1972	2 3	Έργα γραφικών και πλαστικών τεχνών	Πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό ή με τη μεσολάβηση εμπόρου
Ισπανία	1987, 1992	1987	Έργα πλαστικών τεχνών ⁵	Πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό ή από έμπορο έργων τέχνης ή με τη μεσολάβησή του
Δανία	1989	1990	Πρωτότυπα και αντίγραφα έργων τέχνης, έργα εφαρμοσμένων τεχνών ⁶	Κάθε εμπορική μεταπώληση (σε δημοπρασία, από εμπορικά καταστήματα ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο)
Ελλάδα	1993	1993 ⁷	Πρωτότυπα έργα	Μεταπώληση σε δημοπρασία ή από έμπορο έργων τέχνης ή με τη μεσολάβησή του
Φινλανδία	1995	1995	Έργα καλών τεχνών ⁸	Δημόσιοι και επαγγελματικοί πλειστηριασμοί
Σουηδία	1995	1996	Έργα καλών τεχνών ⁹	Κάθε εμπορική μεταπώληση

1. Στην πράξη δεν εισπράττεται επί πωλήσεων με τη μεσολάβηση εμπόρου έργων τέχνης.
2. Το εκτελεστικό διάταγμα δεν έχει ακόμη εκδοθεί.
3. Δεν εφαρμόζεται στην πράξη.
4. Από της πρώτης πώλησης
5. Πλήν έργων εφαρμοσμένης τέχνης και έργων αρχιτεκτονικής.
6. Παραγωγή σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων.
7. Δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση δωρεάς.
8. Πλήν έργων αρχιτεκτονικής, φωτογραφίας, εφαρμοσμένων τεχνών καθώς και βιομηχανικών σχεδίων που παράγονται σε σειρά αντιτύπων.
9. Πλήν έργων αρχιτεκτονικής και έργων εφαρμοσμένων τεχνών που παράγονται σε σειρά αντιτύπων.

Πίνακας αριθ.6: Ποσοστό, όριο εφαρμογής και διαχείριση του δικαιώματος παρακολούθησης			
Κράτη μέλη	Νόμιμο ποσοτό	Όριο εφαρμογής	Διαχείριση του δικαιώματος
Γαλλία		>100 FF ¹	Από οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή ατομικά
Βέλγιο	4%	50 000 FB	1
Ιταλία	πρώτη πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό: 1 έως 5% στην τιμή πώλησης του έργου- διαδοχικές πωλήσεις: 2-10% της υπεραξίας- ιδιωτικές πωλήσεις: 5- 10% της υπεραξίας	Δημόσιοι πλειστηριασμοί: ≥1 000/5 000/10 000 λιρέτες αναλόγως της κατηγορίας των έργων-ιδιωτικές πωλήσει ς: ≥4000/30 000/40 000 λιρέτες αναλόγως της κατηγορίας του έργου ²	Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση
Γερμανία	5% επί της τιμής πωλήσεως ³	100 DM	Μη υποχρεωτική συλλογική διαχείριση ⁴
Πορτογαλία	6% της αμοιβής επί της συναλλαγής ⁵		
Λουξεμβούργο	Μέγιστο ποσοστό: 3%		
Ισπανία	3%	>=300 000 Pesetas	
Δανία	5% επί της τιμής πωλήσεως ⁶	>=2 000 DKK	Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση
Ελλάδα	5% επί της τιμής πωλήσεως		Μη υποχρεωτική συλλογική διαχείριση
Φινλανδία	5% επί της τιμής πωλήσεως ⁶	100 FIM ⁷	Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση
Σουηδία	5% επί της τιμής πωλήσεως ⁶	1/20 του βικισικού ποσού που προβλέπεται από το νόμο για τη γενική ασφάλιση	Υποχρεωτική συλλογική διαχείριση

1. Ελλείψει εκτελεστικού διατάγματος, στην πράξη εξακολουθεί να ισχύει η προγενέστερη νομοθεσία.
2. Με την επιφύλαξη ότι η τιμή πωλήσεως υπερβαίνει την τιμή της πρώτης πωλήσεως πολλαπλασιασμένη επί 5.
3. Βλέπε διεπαγγελματική συμφωνία.
4. Το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τις συναλλαγές που συνεπάγονται είσπραξη αμοιβής μπορεί να ασκηθεί αποκλειστικά από τον αρμόδιο οργανισμό συλλογικής διαχείρισης.
5. Λαμβανομένου υπόψη του δείκτη πληθωρισμού.
6. Περιλαμβανομένης της προμήθειας χωρίς ΦΠΑ.
7. Δεν προβλέπεται από το νόμο. Καθορίζεται από τον αρμόδιο οργανισμό συλλογικής διαχείρισης.

Γ. Η κατάσταση στα λοιπά κράτη μέλη

Στα λοιπά κράτη μέλη - την Αυστρία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες και τη το Ηνωμένο Βασίλειο - το δικαίωμα παρακολούθησης δεν έχει ακόμη κατοχυρωθεί.

Στην **Αυστρία** το Κοινοβούλιο ανέβαλε τη συζήτηση των προτάσεων για την αναγνώριση της ύπαρξης του εν λόγω δικαιώματος που είχαν εμπνευσθεί από το γερμανικό πρότυπο, λόγω της απόφασης του δικαστηρίου στην υπόθεση "Phil Collins"⁸.

⁸ Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-92 /92 και C-326/92 (Phil Collins)

Πράγματι, απορρέει από την απόφαση αυτή της 20ης Οκτωβρίου 1993 ότι οι απαιτήσεις αμοιβαιότητας δεν μπορούν να τηρηθούν στο κοινοτικό πλαίσιο. Κατά συνέπεια, οι δημιουργοί οι οποίοι έχουν την ιθαγένεια κρατών μελών όπου δεν έχει θεσπισθεί το δικαίωμα παρακολούθησης μπορούν να επικαλεστούν δικαίωμα ίσης μεταχείρισης με τους εθνικούς υπηκόους δυνάμει του άρθρου 6 της Συνθήκης και να διεκδικήσουν το δικαίωμα αυτό κατά την μεταπώληση των έργων τους στο έδαφος ενός κράτους μέλους που έχει καθιερώσει το δικαίωμα παρακολούθησης.

Για τους λόγους αυτούς, ο αυστριακός νομοθέτης θεώρησε, κατά την τροποποίηση του νόμου για την πνευματική ιδιοκτησία του 1994⁹, ότι ήταν απαράδεκτο να χορηγείται το δικαίωμα παρακολούθησης σε έχοντες την ιθαγένεια κρατών μελών, π.χ. του Ηνωμένου Βασιλείου όπου δεν προβλέπεται το δικαίωμα παρακολούθησης και προτίμησε να αναβάλλει την εισαγωγή του μέχρις ότου πραγματοποιηθεί μία ενδεχόμενη εναρμόνιση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, πολιτικοί και νομικοί λόγοι παρεμπόδισαν την ένταξη του δικαιώματος παρακολούθησης στο βρετανικό νόμο για την πνευματική ιδιοκτησία το 1988. Η Επιτροπή "Whitford Committee", στην οποία ανέθεσε το Βρετανικό κοινοβούλιο να εξετάσει, μεταξύ άλλων, το θέμα αυτό αρνήθηκε την καθιέρωση του δικαιώματος αυτού στην έκθεσή της του 1977.

Ως προς αυτό υπενθύμισε ότι η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος παρακολούθησης εξαρτάται πριν απ' όλα από τον αναπαλλοτριώτο χαρακτήρα του δικαιώματος, αλλά η έννοια του αναπαλλοτριώτου αντίκειται στις βρετανικές πρακτικές στον τομέα του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας "copyright". Εξάλλου, η λεγόμενη αδυναμία ελέγχου των ιδιωτικών πωλήσεων και η βούληση να μην υπάρξει διάκριση στη δραστηριότητα των δημοσίων πλειστηριασμών απετέλεσαν έναν άλλο φραγμό της εισαγωγής του εν λόγω δικαιώματος. Τέλος, η εν λόγω Επιτροπή του Βρετανικού Κοινοβουλίου θεώρησε ότι το πρακτικό αποτέλεσμα του δικαιώματος παρακολούθησης υπέρ των καλλιτεχνών είναι ελάχιστο σε σχέση με τις δαπάνες εισπραξης και διαχείρισης που ορισμένες φορές είναι εξαιρετικά υψηλές. Κατά συνέπεια, η εν λόγω επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δικαίωμα παρακολούθησης δεν είναι ούτε δίκαιο ούτε εύλογο ούτε μπορεί να ασκηθεί στην πράξη.

Η **Ιρλανδία** που ακολουθεί επίσης την παράδοση του "copyright" έλαβε αρκετά συντηρητική θέση όσον αφορά την ενδεχόμενη εισαγωγή του δικαιώματος παρακολούθησης στην εσωτερική της έννομη τάξη.

Δ. Η κατάσταση σε ορισμένες τρίτες χώρες

1. Δυτική Ευρώπη εκτός Κοινότητας

Κατά τη νομοθετική αναμόρφωση του 1993, στην **Ελβετία**, η Nationalrat εκφραζόταν με οριακή πλειοψηφία κατά της εισαγωγής του δικαιώματος παρακολούθησης. Η απόφαση αυτή αιτιολογήθηκε ιδίως για οικονομικούς λόγους που αποσκοπούσαν στο να ευνοήσουν την Ελβετία ως τόπο πωλήσεων έργων σύγχρονης τέχνης έναντι των ανταγωνιστών της.

Στη **Νορβηγία**, ένας νόμος το 1948, που τροποποιήθηκε το 1989, προβλέπει ένα σύστημα σύμφωνα με το οποίο οποιαδήποτε εμπορική πώληση έργου τέχνης συνεπάγεται την εισπραξη δικαιώματος σε ποσοστό 3% υπέρ ενός ταμείου αλληλεγγύης υπέρ των καλλιτεχνών πλαστικών τεχνών.

Στην **Ισλανδία** προβλέπεται από το 1987 αντίστοιχη κανονιστική ρύθμιση.

⁹

1563 der Beilagen zu den Stenographischen Protokollen des Nationalrats, 15.4.1994, σελίδες 9-10.

2. Κεντρική και ανατολική Ευρώπη

Από της τροποποιήσεως των νομοθεσιών τους για την πνευματική ιδιοκτησία που πραγματοποιήθηκαν το 1993 και το 1994, οι περισσότερες χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης αναγνωρίζουν το δικαίωμα παρακολούθησης. Αυτή τη στιγμή η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Πολωνία και Σλοβενία κατοχυρώνουν το δικαίωμα παρακολούθησης. Η Ρουμανία, που διαθέτει σχετικό νομοσχέδιο, προβλέπει την εισαγωγή του.

3. Ηνωμένες Πολιτείες

Στις **Ηνωμένες Πολιτείες**, πραγματοποιήθηκαν δημόσιες ακροάσεις το 1992, ενόψει της εισαγωγής του δικαιώματος παρακολούθησης σε ομοσπονδιακή κλίμακα, σύμφωνα με το νόμο του 1990 *Visual Artists Rights Act*. Η άσκηση αυτή βασιζόταν μεταξύ άλλων, στην εμπειρία της Καλιφόρνιας που διαθέτει μόνιμη ρύθμιση από το 1977, καθώς και στην εμπειρία της Γαλλίας, της Γερμανίας και του Βελγίου όσον αφορά το πρακτικό αποτέλεσμα της είσπραξης του δικαιώματος. Η σχετική έκθεση του γραφείου *Copyright Office* κατέληγε στο συμπέρασμα ότι στην παρούσα φάση, δεν υπήρχαν επαρκείς οικονομικοί και πολιτικοί λόγοι που να επιτρέπουν τη θέσπιση του δικαιώματος παρακολούθησης στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πάντως, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, ενδεχομένως το Κογκρέσο θα επανεξέταζε την εισαγωγή του δικαιώματος παρακολούθησης, στο πλαίσιο μιας ενδεχόμενης εναρμόνισης με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα¹⁰.

Για το ενδεχόμενο αυτό, το γραφείο *Copyright Office* εκπόνησε ένα υπόδειγμα για να διευκολύνει την εφαρμογή ενός καθεστώτος που θα επέτρεπε την επίτευξη του στόχου μιας καλύτερης αρωγής των καλλιτεχνών, χωρίς να βλάπτει αισθητά τα συμφέροντα της αγοράς έργων τέχνης.

4. Ο υπόλοιπος κόσμος

Όσον αφορά τον υπόλοιπο κόσμο, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η Αλγερία, η Βραζιλία, η Burkina Faso, η Ακτή του Ελεφαντοστού, η Χιλή, το Κογκό, η Κостаρίκα, η Equateur, η Ομοσπονδία της Ρωσίας, η Γουϊνέα, η Νήσος της Μαδαγασκάρης, το Μαρόκο, το Περού, οι Φιλιππίνες, η Σενεγάλη, η Τυνησία, η Τουρκία, και η Ουρουγουάη αναγνωρίζουν το δικαίωμα παρακολούθησης σε επίπεδο αρχών.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, το τέλος που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης δεν εισπράττεται στην πράξη, είτε λόγω της αδυναμίας των αγορών, είτε λόγω της ελάχιστης αποτελεσματικότητας του προβλεπόμενου καθεστώτος είσπραξης.

IV Η αναγκαιότητα ανάληψης δράσης

Για να καθοριστεί εάν είναι απαραίτητο να εναρμονιστεί το δικαίωμα παρακολούθησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητη η ανάλυση των οικονομικών επιπτώσεων των νομοθετικών διαφορών όσον αφορά το δικαίωμα αυτό. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη η σημασία της αρχής της επικουρικότητας και να επιλεγεί η κατάλληλη νομική βάση.

¹⁰ Δικαίωμα παρακολούθησης: The Artist's Resale Royalty, a report of the Register of Copyrights, Δεκέμβριος 1992, σ. 149 και επόμενες.

A. Οι οικονομικές επιπτώσεις των διαφορών, στρεβλώσεις του ανταγωνισμού

1. Κατ' αρχάς, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η Επιτροπή οφείλει, στο πλαίσιο της άσκησης της εξουσίας της για ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας, να διασφαλίσει τους στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 7Α της Συνθήκης, ήτοι τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Το άρθρο 7Α, παράγραφος 2 της Συνθήκης ορίζει ότι "η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συνθήκης".

2. Όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, είναι προφανές ότι οι ουσιαστικές διαφορές στις ποικίλες νομοθεσίες των κρατών μελών και η έλλειψη ασφάλειας δικαίου που υπάρχει όσον αφορά την εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης στις διάφορες διατάξεις των κρατών μελών μπορούν να έχουν επιζήμιο αποτέλεσμα επί της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς των έργων τέχνης.
3. Θεωρείται δεδομένο ότι σε επίπεδο ανώτερων τιμών, οι μεταπωλήσεις σύγχρονων έργων τέχνης συνήθως πραγματοποιούνται σε χώρες όπου τα έξοδα μεταβίβασης στο σύνολό τους, είναι χαμηλότερα. Είναι προφανές ότι η είσπραξη ή όχι ενός τέλους που ανέρχεται σε ορισμένες περιπτώσεις σε ποσοστά από 5 έως 6% της τιμής πώλησης του έργου, θα ευνοήσει τους τόπους το δικαίωμα παρακολούθησης δεν είναι κατοχυρωμένο. Σε κοινοτικό επίπεδο, διαπιστώνουμε μία μετατόπιση των πωλήσεων έργων τέχνης προς χώρες όπου το δικαίωμα παρακολούθησης δεν είναι κατοχυρωμένο ή όπου η φορολογία είναι ελαφρότερη.
4. Με τη βοήθεια αριθμητικών στοιχείων σχετικά με τους δημόσιους πλειστηριασμούς μπορέσαμε να διαπιστώσουμε ότι οι πωλήσεις έργων σύγχρονων καλλιτεχνών παγκοσμίως γνωστών και των οποίων τα έργα έχουν υψηλές τιμές, συχνότερα πραγματοποιούνται στο Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη. Τα λεγόμενα έργα "ήσσονος σημασίας" των ίδιων αυτών καλλιτεχνών συνήθως πωλούνται στη χώρα προέλευσης σε χαμηλές τιμές.
5. Το ελκυστικό στοιχείο που παρουσιάζουν οι χώρες με ελαφρύτερη φορολογία και όπου δεν εφαρμόζεται το δικαίωμα παρακολούθησης είναι κατανοητό για έργα των οποίων οι τιμές πώλησης είναι υψηλές. Κατά τον τρόπο αυτό πραγματοποιείται ουσιαστική οικονομία.
6. Όπως εύκολα μπορεί να διαπιστωθεί, ο κύκλος εργασιών των μεγάλων οίκων πωλήσεων κατανέμεται μεταξύ των χωρών όπου δεν υπάρχει πρόβλεψη για το δικαίωμα παρακολούθησης και των χωρών όπου το δικαίωμα παρακολούθησης έστω και αν έχει κατοχυρωθεί νομοθετικά δεν εισπράττεται (βλ. Π. σημεία 6, 8 και 9). Τα διαθέσιμα στοιχεία αποδεικνύουν ότι τα έργα τέχνης που προέρχονται από τη γερμανική, γαλλική, ισπανική και βελγική αγορά πωλούνται κατά προτεραιότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελβετία.

7. Ασφαλώς, η ανυπαρξία του δικαιώματος παρακολούθησης σε ορισμένα κράτη μέλη δεν αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα που επηρεάζει την επιλογή των τόπων πώλησης. Πάντως, οι διαφορές στον τομέα της είσπραξης του τέλους που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης οδηγούν τους ασκούντες δραστηριότητα στη συγκεκριμένη αγορά να επιλέγουν μέσα για να αποτρέπουν την καταβολή του τέλους που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης. Ως παράδειγμα αναφέρουμε ότι τρία έργα του σύγχρονου γερμανού καλλιτέχνη Joseph Beys πουλήθηκαν σε δημοπρασία το 1988 στο Λονδίνο στην τιμή των 462.000 λιρών = 1.418.340 DM. Ο πωλητής και ο αγοραστής ήταν γερμανοί συλλέκτες. Λόγω της εδαφικότητας του δικαιώματος παρακολούθησης και της αδυναμίας απαίτησης του οφειλόμενου ποσού στο εξωτερικό που απορρέει από αυτή την αρχή, η πραγματοποιηθείσα οικονομία ανήλθε σε ποσό ύψους 71.000 DM¹¹.
8. Οι μεγάλοι οίκοι δημοπρασιών έχουν υποκαταστήματα σε όλα τα κράτη μέλη αλλά πωλούν βασικά σε τρεις χώρες, όπου δεν έχει καθιερωθεί το δικαίωμα παρακολούθησης. Φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις αυτές συλλέγουν τα έργα τέχνης η μεταπώληση των οποίων στο έδαφος της χώρας προέλευσης αποτελούσε αντικείμενο απαίτησης του δικαιώματος παρακολούθησης, ώστε να τα πουλήσουν στο Λονδίνο ή στη Νέα Υόρκη.
9. Σύμφωνα με ορισμένους εμπόρους έργων τέχνης, η εισαγωγή του δικαιώματος παρακολούθησης στα κράτη μέλη τα οποία μέχρι στιγμής δεν το κατοχυρώνουν θα επηρέαζε την ανταγωνιστική θέση της εθνικής αγοράς έργων τέχνης, ειδικότερα έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελβετίας. Αυτό θα οφειλόταν επίσης στο γεγονός ότι οι εν λόγω χώρες βρίσκονται σε ισχυρότερο ανταγωνισμό με τρίτες χώρες που δεν προβλέπουν δικαίωμα παρακολούθησης, κατ'άντιδιαστολή με άλλα κράτη μέλη.

Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από το γεγονός ότι από τα στατιστικά στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών των εν λόγω κρατών μελών (βλ. πίνακα αριθ.1), απορρέει ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ο πρώτος εμπορικός εταίρος και ακολουθεί η Ελβετία.
10. Οι ίδιοι κύκλοι συμφερόντων υποστηρίζουν ότι, όπως το δικαίωμα παρακολούθησης προκαλεί στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, η εναρμόνισή του στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του όγκου των πωλήσεων στην αγορά έργων τέχνης των χωρών που δεν προβλέπουν δικαίωμα παρακολούθησης. Θα σημειωνόταν μετακίνηση της προσφοράς έργων σύγχρονης τέχνης από τα κράτη μέλη που μέχρι στιγμής δεν προβλέπουν δικαίωμα παρακολούθησης κυρίως προς τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελβετία.
11. Όμως υποστηρίζοντας μία τέτοια επιχειρηματολογία, οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι κύκλοι παρεμπιπτόντως αναγνωρίζουν σιωπηρά τις επιπτώσεις - όχι αποκλειστικές - αλλά ουσιαστικές του δικαιώματος παρακολούθησης στην αγορά έργων τέχνης.
12. Όσον αφορά τον πραγματικό κίνδυνο μετατόπισης των πωλήσεων προς τις αγορές ορισμένων τρίτων χωρών, πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένοι παράγοντες που αυξάνουν τα έξοδα που καταβάλλει ο πωλητής στην περίπτωση εξαγωγής του έργου εκτός του κοινοτικού εδάφους. Κατά συνέπεια, θα έμοιαζε ότι πρόκειται στην πραγματικότητα για πρόβλημα λεπτομερειών εφαρμογής και ειδικότερα του επιπέδου των ποσοστών του δικαιώματος παρακολούθησης.
13. Τα έξοδα που καταβάλλονται στην περίπτωση εξαγωγής και πωλήσεως σε δημόσιο πλειστηριασμό στην Ελβετία ενός έργου προέλευσης Γαλλίας έχουν ως εξής (βλ. πίνακα αριθ. 7).

¹¹ BGH, απόφαση της 16.6.1994 - IZR 24/92, GRUR 1994, σ. 798.

Πίνακας αριθ.7: Δημόσιος πλειστηριασμός στην Ελβετία ενός πίνακα ζωγραφικής σύγχρονης τέχνης 150x100 cm που δεν υπόκειται στην έκδοση πιστοποιητικού πολιτιστικού αγαθού (ηλικίας κάτω των 50 ετών)			
Τιμή του έργου	Έξοδα που καταβάλλονται από τον πωλητή ¹		Έξοδα που καταβάλλονται από τον αγοραστή ²
	Ιδιώτης πωλητής	Υποκείμενος στο φόρο πωλητής	
500.000 FF	Υπεραξία	7%	Έξοδα αγοραστή 10% ΦΠΑ Ελβετίας/ συνολική τιμή πωλήσεως 7,15% Σύνολο 17,15%
	Έξοδα πωλήσεως	10%	
	Διάφορα ³	5%	
	Μεταφορά	2%	
	Ασφάλιση	0,3%	
	Σύνολο	24,30%	Σύνολο 17,30%
1.000.000 FF	Υπεραξία	7%	Έξοδα αγοραστή 10% ΦΠΑ Ελβετίας/ συνολική τιμή πωλήσεως 7,15% Σύνολο 17,15%
	Έξοδα πωλήσεως	10%	
	Διάφορα ³	5%	
	Μεταφορά	1%	
	Ασφάλιση	0,30%	
	Σύνολο	23,30%	Σύνολο 16,30%
1,5 εκατομ. FF	Υπεραξία	7%	Έξοδα αγοραστή 10% ΦΠΑ Ελβετίας/ συνολική τιμή πωλήσεως 7,15% Σύνολο 17,15%
	Έξοδα πωλήσεως	10%	
	Διάφορα ³	5%	
	Μεταφορά	0,65%	
	Ασφάλιση	0,30%	
	Σύνολο	22,95%	Σύνολο 15,95%

Πηγή: Εθνικό Επιμελητήριο οργανωτών δημοπρασιών "Chambre nationale des commissaires-priseurs", 1995.

1. Γάλλος πωλητής που υποτίθεται ότι πρέπει να καταβάλλει τα έξοδα μεταφοράς (περίπου 10.000 γαλλικά φράγκα).
2. Ελβετός αγοραστής καταβάλλει τον ελβετικό ΦΠΑ σε ποσοστό 6,5% (αποκλείονται περιπτώσεις απαλλαγών).
3. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα διάφορα έξοδα πωλήσεως (διαφήμιση καταλόγου, μεταφορές κλπ.) ανέρχονται περίπου σε 5%.

14. Τα έξοδα πωλήσεως σε δημόσιο πλειστηριασμό στη Γαλλία ενός αντίστοιχου έργου έχουν ως εξής (βλ. πίνακα αριθ.8).

Πίνακας αριθ.8: Πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό στη Γαλλία ενός πίνακα ζωγραφικής σύγχρονης τέχνης 150x100cm (που δεν υπόκειται στην έκδοση πιστοποιητικού πολιτιστικού αγαθού ηλικίας κάτω των 50 ετών)			
Τιμή του έργου	Έξοδα που καταβάλλονται από τον πωλητή		Έξοδα που καταβάλλονται από τον αγοραστή ⁴
	Ιδιώτης πωλητής	Αγοραστής υποκείμενος στο φόρο ⁴	
500.000 FF	Υπεραξία	4,50%	Νόμιμα έξοδα χωρίς φόρους 9% ΦΠΑ επί νομίμων εξόδων ⁴ 1,85% Σύνολο 10,85%
	Έξοδα πωλήσεως	11,86%	
	Διάφορα ³	5,93%	
	Σύνολο	22,29%	
1.000.000 FF	Υπεραξία	4,50%	Νόμιμα έξοδα χωρίς φόρους 9% ΦΠΑ επί των νομίμων εξόδων ⁴ 1,85% Σύνολο 10,85%
	Έξοδα πωλήσεως	11,86%	
	Διάφορα ³	5,93%	
	Σύνολο	22,29%	
1,5 εκατομ. FF	Υπεραξία	4,50%	Νόμιμα έξοδα χωρίς φόρους 9% ΦΠΑ επί νομίμων εξόδων ⁴ 1,85% Σύνολο 10,85%
	Έξοδα πωλήσεως	11,86%	
	Διάφορα ³	5,93%	
	Σύνολο	22,29%	

Πηγή: Εθνικό Επιμελητήριο οργανωτών δημοπρασιών "Chambre nationale des commissaires-priseurs", 1995.

1. Γάλλος πωλητής που υποτίθεται ότι καλύπτει τις δαπάνες μεταφορής (περίπου 10.000 γαλ. φράγκα)
2. Ελβετός αγοραστής που καλύπτει τον ελβετικό ΦΠΑ σε ποσοστό 6,5% (αποκλεισμός των περιπτώσεων απαλλαγής).
3. Θεωρείται ότι τα διάφορα έξοδα πωλήσεως (δημοσίευση καταλόγου, μεταφορές κλπ.) ανέρχονται περίπου σε 5%.
4. Θεωρείται ότι η πώληση φορολογείται στο περιθώριο του ποσοστού 18,6% (αποκλείοντας το ποσοστό φορολογίας).
5. Ο υποκείμενος στο φόρο θα πρέπει να επανακαταβάλλει τον ΦΠΑ που αναφέρεται στην εν λόγω πώληση.

15. Από τη σύγκριση αυτή απορρέει ότι οι δημόσιοι πλειστηριασμοί στην Ελβετία δεν είναι πάντα ευνοϊκότεροι από οικονομική άποψη απ' ό,τι στη Γαλλία. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται από τα συγκρίσιμα στοιχεία σχετικά από την αποστολή ενός έργου τέχνης προέλευσης Γερμανίας προς την Ελβετία και τις Ηνωμένες Πολιτείες ενόψει δημόσιου πλειστηριασμού στη Βασιλεία, Γενεύη ή Νέα Υόρκη (βλ. πίνακες αριθ. 9 και αριθ. 10).

**Πίνακας αριθ. 9: Δημόσιος πλειστηριασμός ενός πίνακα ζωγραφικής σύγχρονης τέχνης
100x120 cm, αξίας 100.000 DM**

Μεταφορά από την Κολωνία στη Βασιλεία ή τη Γενεύη (προσωρινή εισαγωγή)

- Έξοδα παραλαβής:	165DM
- Έξοδα συσκευασίας:	42DM
- Έξοδα γερμανικών τελωνείων:	195DM
- Έξοδα μεταφοράς στη Βασιλεία:	480DM
- Έξοδα μεταφοράς στη Γενεύη:	680DM
- Κατ' αποκοπήν έξοδα DE*:	35DM
- Έξοδα ελβετικών τελωνείων:	175SF
- Προμήθειες:	1,95%
- Κατ' αποκοπήν έξοδα CH**:	38SF

* Έγγραφα, έξοδα τηλεπικοινωνιών

** Εγγυήσεις χειρισμός

Πίνακας αριθ.10: Δημόσιος πλειστηριασμός ενός πίνακα ζωγραφικής σύγχρονης τέχνης 100x120 cm αξίας 100.000 DM

Αεροπορική μεταφορά από την Κολωνία στη Νέα Υόρκη

- Έξοδα παραλαβής:	165,00DM
- Έξοδα συσκευασίας:	42,00DM
- Έξοδα γερμανικών τελωνείων:	195,00DM
- Έμπορευματοκιβώτιο 120 x 20 x 140 cm:	340,00DM
- Αεροπορική μεταφορά:	115,00DM
- Handling:	78,00DM
- Έξοδα αεροπορικής μεταφοράς 56 kg:	271,04DM
- Επιβαρύνσεις AWB:	45,50DM
- Επιβαρύνσεις VIC:	75,00DM
- Κατ' αποκοπήν έξοδα DE*:	38,50DM
- Έξοδα διαχείρισης:	65,00DM
- Έξοδα αμερικανικών τελωνείων**:	480,00\$
- Custom bond:	263,25\$
- Custom user fee:	170,10\$

* Έγγραφα, έξοδα τηλεπικοινωνιών.

** Περιλαμβανομένων των εξόδων παραλαβής και αποσυσκευασίας.

Πηγή: Arbeitskreis deutscher Kunsthandelsverbände, 1995.

16. Συμπερασματικά, το δικαίωμα παρακολούθησης αποτελεί παράγοντα που έχει επιπτώσεις στον ανταγωνισμό τόσο σε κοινοτικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Όπως οποιαδήποτε άλλη φορολογική επιβάρυνση ή φορολογία υπέρ τρίτων, αποτελεί ένα στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη από εκείνον που επιθυμεί να πωλήσει ένα έργο τέχνης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς αποτελεί παράγοντα που συμβάλλει στην στρέβλωση του ανταγωνισμού καθώς και στη μετατόπιση των πωλήσεων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
17. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το Συμβούλιο, εκτιμώντας ότι οι διαφορές των ισχυόντων φορολογικών καθεστώτων, μεταξύ άλλων στον τομέα τέχνης, αποτελούν την αιτία πρόκλησης στρεβλώσεων του ανταγωνισμού καθώς και δυσχερειών στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, εξέδωσε την οδηγία 94/5/ΕΚ¹² που ολοκληρώνει το κοινό σύστημα ΦΠΑ και τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ. Κατά τον τρόπο αυτό, το Συμβούλιο αποφάσισε να θέσει τέλος στις αποκλίσεις αυτές επιτρέποντας συγχρόνως μία προοδευτική προσαρμογή των νομοθεσιών.
18. Συνεπώς, με προοπτική την εσωτερική αγορά, μέτρα που περιορίζονται στον φορολογικό τομέα δεν επαρκούν για να εγγυηθούν την ελεύθερη κυκλοφορία έργων τέχνης στην Ευρώπη. Πράγματι, αφής στιγμής καταργηθούν τα φορολογικά εμπόδια, ο μεγαλύτερος παράγοντας στρέβλωσης του ανταγωνισμού που παραμένει είναι εκείνος που απορρέει από την έλλειψη εναρμόνισης του δικαιώματος παρακολούθησης. Οι διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών ως προς την πνευματική ιδιοκτησία εξακολουθούν να προκαλούν στρεβλώσεις που επηρεάζουν το ελεύθερο παιχνίδι του ανταγωνισμού στην αγορά έργων τέχνης. Κατά συνέπεια, ο στόχος της αρμονικής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των έργων τέχνης δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνον εφόσον υπάρξει ταυτόχρονη εναρμόνιση στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης. Η ανάγκη αυτή προέκυψε εντονότερα μετά την απόφαση "Phil Collins".

B. Επικουρικότητα και πολιτική σκοπιμότητα

1. Μπορεί να θεωρηθεί ότι η απόφαση Phil Collins και η εφαρμογή της αρχής για τις μη διακρίσεις λόγω της εθνικότητας έχουν ουσιαστική επίδραση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που συνδέεται με την απαγόρευση εφαρμογής της αρχής της αμοιβαιότητας.
2. Στο εξής, οι ιδιωτικοί ή δημόσιοι οργανισμοί εμπορίας έργων τέχνης θα πρέπει να χορηγούν το δικαίωμα παρακολούθησης στα έργα υπηκόων ορισμένων κρατών μελών, έστω και αν οι χώρες των εν λόγω υπηκόων δεν χορηγούν το δικαίωμα παρακολούθησης.
3. Η κατάργηση αυτής της ανισότητας δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί από τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο εκτός εάν αυτά τα τελευταία θα ήταν διατεθειμένα να καταργήσουν τις νομοθεσίες τους σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης. Κατά την ακρόαση της 24ης Φεβρουαρίου 1995, τα περισσότερα κράτη μέλη πολύ απείχαν του να δεχτούν μία τέτοια σκέψη και θεωρούσαν ότι μία γενικευμένη εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης θα έθετε τέλος στην ύπαρξη ανισοτήτων στη μεταχείριση των σύγχρονων καλλιτεχνών στα διάφορα κράτη μέλη, ευνοώντας συγχρόνως μία αρμονική ανάπτυξη της αγοράς έργων τέχνης. Κατά συνέπεια, τα περισσότερα κράτη μέλη εκφράστηκαν υπέρ μιας πρωτοβουλίας της Επιτροπής για την εναρμόνιση του δικαιώματος παρακολούθησης.

¹²

ΕΕ αριθ. L 60, της 3.3.1994, σ. 16.

Γ. Η κατάλληλη νομική βάση

1. Στο πλαίσιο μιας ακρόασης των μη κυβερνητικών διεθνών οργανισμών σχετικά με την εναρμόνιση του δικαιώματος παρακολούθησης που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, καθώς και σε ορισμένα προγράμματα ή υπομνήματα, η Επιτροπή είχε αναφέρει κατά την ίδια εποχή ότι σε εύθετο χρόνο θα μπορούσε να προβλεφθεί μία πρόταση οδηγίας για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης, σύμφωνα με το άρθρο 100 της Συνθήκης ΕΟΚ.
2. Κατά την περίοδο εκείνη, η κοινωνική και οικονομική επιτροπή καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχαν επίσης ασχοληθεί με το πρόβλημα και είχαν υποστηρίξει μια πρωτοβουλία που βασιζόταν σ' αυτή τη διάταξη της Συνθήκης και η οποία επέτρεπε την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν άμεσες επιπτώσεις στην εγκαθίδρυση ή την λειτουργία της κοινής αγοράς.
3. Οι κανόνες σχετικά με την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΚ. Εξάλλου, η κοινή αγορά θεσπίστηκε πριν από την εκπνοή του τρίτου σταδίου της μεταβατικής περιόδου, ήτοι το 1969. Κατά συνέπεια, η εγκαθίδρυσή της δεν είναι πλέον επίκαιρη.
4. Από τότε, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1987, καθώς και η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 1992 τροποποίησαν το βασικό δίκαιο ενσωματώνοντας νέες νομικές βάσεις, τόσο στο κεφάλαιο της Συνθήκης σχετικά με την προσέγγιση των νομοθεσιών όσο και αλλού.

Το άρθρο 100Α, παράγραφος 1 της Συνθήκης, όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει ότι:

"Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 100 και εκτός αν ορίζει άλλως η παρούσα συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 7Α. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189Β και μετά από διαβούλευση με την οικονομική και κοινωνική επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς".

5. Πάντως, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι κύκλοι ανέκαθεν πρότειναν, κατά τις πρόσφατες ακρόασεις σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης, ότι θα ήταν ενδεδειγμένο, στην περίπτωση νομοθετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής, να βασιστεί η πρότασή της στο άρθρο 100 της Συνθήκης. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η διάταξη αυτή απαιτεί ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου επί της προτάσεως της Επιτροπής.

6. Εξάλλου, οι αρχές ενός κράτους μέλους υπέδειξαν, επ' ευκαιρία της πρόσφατης διαβούλευσης, ότι το άρθρο 128 της Συνθήκης, όπως εντάχθηκε στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο κεφάλαιο για τον πολιτισμό, αποτελεί την κατάλληλη νομική βάση. Εάν ισχύει ότι η Κοινότητα επιθυμεί να λάβει υπόψη τις πολιτιστικές πλευρές για την ανάληψη δράσης εκ μέρους της, δύναμι άλλων διατάξεων της Συνθήκης (άρθρο 128 παράγραφος 4), πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οποιαδήποτε εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών απαγορεύεται ρητά (άρθρο 128, παράγραφος 5, πρώτη περίπτωση).
7. Λόγω των διαφορών μεταξύ των διαφόρων νομικών καθεστώτων που εφαρμόζονται στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης και λαμβάνοντας υπόψη τους άνισους όρους προστασίας καθώς και τις επιπτώσεις επί των συνθηκών του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της αγοράς έργων τέχνης, η Επιτροπή έχει τη γνώμη ότι η κατάσταση αυτή μπορεί να είναι επιζήμια για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Απορρέει ότι το άρθρο 100Α αποτελεί την κατάλληλη νομική βάση για την παρούσα πρόταση. Ως προς αυτό, πρέπει να υπενθυμίσουμε την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1995 (υπόθεση C-350/92, Ισπανία κατά Συμβουλίου) που επιβεβαιώνει ρητά ότι το άρθρο 100Α αποτελεί την ορθή νομική βάση ενός μέτρου εναρμόνισης στον τομέα των δικαιωμάτων που άπτονται της πνευματικής ιδιοκτησίας που στοχεύει στην υλοποίηση των στόχων οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 7Α της Συνθήκης ΕΚ.

V. Ειδικές διατάξεις

1. Το αντικείμενο της πρότασης οδηγίας είναι η εναρμόνιση του δικαιώματος παρακολούθησης. Βάσει του άρθρου 14 τρις της Σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (κείμενο της πράξης του Παρισιού του 1971), η παρούσα οδηγία καθορίζει το στόχο του δικαιώματος παρακολούθησης. Ως προς αυτό, προβλέπεται ο αποκλεισμός των ιδιωτικών συναλλαγών μεταξύ ιδιωτών του πεδίου εφαρμογής, ώστε να αποφευχθούν τα συναφή πρακτικά προβλήματα, ιδίως όσον αφορά τις δυσχέρειες ελέγχου των εν λόγω πράξεων.
2. Αυτό που είναι καθοριστικό για την εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης είναι η μορφή εκμετάλλευσης της οποίας τα έργα αποτελούν αντικείμενο, ήτοι η μεταπώληση εκ μέρους δικαστικών επιμελητών, οίκων δημοπρασιών ή άλλων εμπορικών φορέων. Κατ' αρχήν, το δικαίωμα καταβάλλεται για οποιαδήποτε μεταβίβαση της κυριότητας των έργων με εξαίρεση την πρώτη πώληση.
3. Η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος παρακολούθησης υπάγεται υποχρεωτικά στο αναπαλλοτρίωτο του δικαιώματος και στην αδυναμία παραίτησης από αυτό.
4. Κατά την διάρκεια των ακροάσεων, η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκτιμούσε ότι οι δημόσιοι πλειστηριασμοί δεν θα έπρεπε να είναι οι μόνες πράξεις που υπόκεινται στο δικαίωμα παρακολούθησης, αλλά επίσης οι πωλήσεις και ανταλλαγές που πραγματοποιούνται μέσω εμπόρων ή εμπορικών πρακτόρων. Το γεγονός ότι τελικά τα ίδια είδη έργων ανταλλάσσονται στις γκαλερί και στους δημόσιους πλειστηριασμούς συνεπάγεται ότι απαιτείται η ίση μεταχείρισή τους.

5. Ο καθορισμός των έργων που υπόκεινται στο δικαίωμα παρακολούθησης είναι απαραίτητος για την ενιαία εφαρμογή του δικαιώματος. Κατά συνέπεια, έχει σημασία να διευκρινισθεί η έννοια του πρωτότυπου έργου. Τα μοναδικά αντίτυπα ενός έργου χωρίς αμφιβολία εμπίπτουν στην έννοια αυτή. Ορισμένες κατηγορίες έργων που πραγματοποιούνται σε ορισμένο αριθμό αντιτύπων πρέπει να μπορούν να επωφελούνται της εφαρμογής του δικαιώματος παρακολούθησης στο βαθμό που πρόκειται για αντίτυπα τα οποία θεωρούνται ως τοιούτα σύμφωνα με τις συνήθειες πρακτικές του επαγγέλματος.
6. Πρέπει να επιβληθεί το τέλος που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης επί της τιμής πώλησεως. Το να περιοριστεί η επιβολή αποκλειστικά στην υπεραξία που προκύπτει σε συνάρτηση με την τιμή αγοράς θα συναντούσε σημαντικές δυσχέρειες ελέγχου. Το δικαίωμα παρακολούθησης, όπως και οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να καταβάλλεται σε συνάρτηση με την εκμετάλλευση του έργου, ανεξαρτήτως της επιτυχίας της εν λόγω εκμετάλλευσης.
7. Το ποσό βάσει του οποίου πρέπει να καταβάλλεται το δικαίωμα παρακολούθησης δεν πρέπει να είναι ιδιαίτερα υψηλό ώστε να μην προορίζεται το εν λόγω δικαίωμα αποκλειστικά στους πολύ γνωστούς καλλιτέχνες. Ένα όριο εφαρμογής ύψους 1000 ECU αποτελεί ένα μέσο ποσό σε συνάρτηση με τα διάφορα εθνικά όρια που προβλέπονται αυτή τη στιγμή.
8. Η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να αναγνωρίσει την ευχέρεια των κρατών μελών να εφαρμόζουν το δικαίωμα παρακολούθησης με βάση ένα κατώτερο όριο από το κοινοτικό όριο, έστω και αν αυτή η παρέκκλιση δεν αποτελεί παράγοντα ενιαίας ρύθμισης.

Εάν ένα κράτος μέλος χρησιμοποιεί αυτή την ευχέρεια, το δικαίωμα παρακολούθησης θα εφαρμοστεί επίσης σε μία κατηγορία έργων τέχνης χαμηλής αγοραστικής αξίας. Η ενδεχόμενη διαφορά που προκαλείται δεν θα μπορούσε να είναι σε θέση να επηρεάσει αισθητά τις συναλλαγές στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Η εισαγωγή ενός χαμηλότερου ορίου σε εθνικό επίπεδο μπορεί να αιτιολογηθεί για προφανείς κοινωνικούς λόγους.
9. Το ποσοστό του δικαιώματος παρακολούθησης δεν θα πρέπει να είναι εξαιρετικά υψηλό. Εκ πρώτης όψεως, ένα βασικό ποσοστό ύψους 4% αποτελεί ένα εύλογο μέσο όρο των ποσοστών που έχουν εγκριθεί στα διάφορα κράτη μέλη.
10. Η εναρμόνιση του δικαιώματος παρακολούθησης δεν θα πρέπει να έχει ως συνέπεια το να ευνοήσει την πώληση έργων σύγχρονης τέχνης εκτός Κοινότητας.
11. Κατά συνέπεια, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι κύκλοι πρότειναν να πλήξουν μέσω του δικαιώματος αυτού τις εξαγωγές εκτός του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να αποτραπεί η δυνατότητα πώλησης του έργου αποφεύγοντας την καταβολή του δικαιώματος αυτού. Πέραν των πρακτικών προβλημάτων ελέγχου εξαγωγών, μία τέτοια προσέγγιση προσκρούει στην αρχή της εδαφικότητας του δικαιώματος παρακολούθησης. Κατά συνέπεια, το εν λόγω δικαίωμα δεν μπορεί να καταβληθεί σε πωλήσεις που πραγματοποιούνται σε τρίτες χώρες.
12. Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα ήταν προτιμότερο να προβλέψει προοδευτική μείωση των ποσοστών του δικαιώματος παρακολούθησης σε τρεις κατηγορίες τιμών. Πράγματι, το ποσοστό που προτείνεται για την κατηγορία που υπερβαίνει τις 250 000 ECU, που θεσπίζεται στο 2% της τιμής πώλησεως χωρίς φόρους, προσεγγίζει τα συμπληρωματικά έξοδα που συνεπάγονται στην περίπτωση εξαγωγής για λόγους καταστρατήγησης του δικαιώματος παρακολούθησης.

13. Όσον αφορά τους δικαιούχους του δικαιώματος παρακολούθησης, κατά τις ακροάσεις που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με το θέμα αυτό υποδείχθηκε να περιοριστεί ο αριθμός των δικαιούχων του δικαιώματος παρακολούθησης μετά το θάνατο του δημιουργού. Έτσι, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, ενδείκνυται να αποτραπεί οποιαδήποτε πρωτοβουλία που θα μπορούσε να επηρεάσει το κληρονομικό δίκαιο των κρατών μελών, κατά μείζονα λόγο εφόσον ο προβληματισμός αυτός δεν δύναται να επηρεάσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
14. Έχει σημασία να θεσπισθούν εύκαμπτοι κανόνες στον τομέα της διαχείρισης του δικαιώματος παρακολούθησης. Ορισμένα κράτη μέλη απαιτούν η διαχείριση αυτή να πραγματοποιείται από έναν εθνικό οργανισμό συλλογικής διαχείρισης. Κατ' αρχήν, το δικαίωμα παρακολούθησης μπορεί να διαχειρίζεται από μία δημόσια υπηρεσία, από οργανισμούς διαχείρισης ή από τον ίδιο τον δικαιούχο, που μπορεί να αποφασίζει ελεύθερα για τον τρόπο με τον οποίο επιθυμεί να ασκεί το δικαίωμα αυτό. Η πρόταση περιορίζεται στο να προβλέπει τη δυνατότητα, για τα κράτη μέλη, να απαιτούν συλλογική διαχείριση. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να εξαχθούν συμπεράσματα από την απόφαση "Phil Collins" και να δεσμευτούν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης να διασφαλίσουν ίση μεταχείριση των δημιουργών των λοιπών κρατών μελών.
15. Το ευεργέτημα του δικαιώματος παρακολούθησης πρέπει να περιορίζεται στους υπηκόους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους αλλοδαπούς δημιουργούς των οποίων οι χώρες χορηγούν μια τέτοια προστασία στους κοινοτικούς δημιουργούς.
16. Η διάρκεια της προστασίας του δικαιώματος παρακολούθησης εκτείνεται μέχρι 70 έτη post mortem auctoris, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 93/98/ΕΟΚ σχετικά με τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην παρούσα φάση, δεν είναι επιθυμητό το να θεσπιστεί, όπως προτάθηκε από ορισμένους ενδιαφερομένους κύκλους, η ποσοστιαία πληρωμή δικαιωμάτων με την επιβολή του δικαιώματος παρακολούθησης σε μεταπωλήσεις έργων τα οποία δεν προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.
17. Τέλος, κατάλληλες διαδικασίες που θα επιτρέπουν τον έλεγχο των συναλλαγών θα συμβάλλουν σε μια αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης, και ιδίως την εισαγωγή ενός δικαιώματος που θα επιτρέπει στο δημιουργό ή στον πληρεξούσιό του να συλλέγει πληροφορίες από τον οφειλέτη του δικαιώματος παρακολούθησης. Οι ενδεχόμενες διαδικασίες ελέγχου πρέπει να εφαρμόζονται επιφυλασσομένων των διατάξεων περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Πρόταση
ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης του δημιουργού
ενός πρωτότυπου έργου

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 100Α,

την πρόταση της Επιτροπής¹

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής²,

σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 189B της συνθήκης³

Εκτιμώντας:

1. Ότι το δικαίωμα παρακολούθησης στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα, του οποίου απολαύει ο δημιουργός ενός πρωτότυπου έργου τέχνης ή ενός πρωτότυπου χειρογράφου, να ενδιαφέρεται για τις πράξεις πώλησεως του έργου μετά την πρώτη εκποίηση από τον δημιουργό·
2. ότι το δικαίωμα παρακολούθησης στοχεύει να διασφαλίσει στους δημιουργούς οικονομική συμμετοχή στην επιτυχία των έργων τους· ότι το δικαίωμα αυτό τείνει να αποκαταστήσει μία ισορροπία μεταξύ της οικονομικής κατάστασης των δημιουργών έργων τέχνης και εκείνης των λοιπών δημιουργών που αποκομίζουν όφελος από τις διαδοχικές εκμεταλλεύσεις των έργων τους·
3. ότι το δικαίωμα παρακολούθησης αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και συνιστά ουσιαστικό προνόμιο για τους δημιουργούς· ότι η επιβολή ενός τέτοιου δικαιώματος στο σύνολο των κρατών μελών ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητα να διασφαλιστεί ένα κατάλληλο και ομοιόμορφο επίπεδο προστασίας στους καλλιτέχνες·
4. ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 128, παράγραφος 4 της Συνθήκης, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη τις πολιτιστικές πτυχές όταν αναλαμβάνει δράση δυνάμει άλλων διατάξεων της συνθήκης·

¹ ΕΕ. αριθ. C.

² ΕΕ αριθ. C

³ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της

5. ότι η σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων προβλέπει ότι αξίωση με βάση το δικαίωμα παρακολούθησης δύναται να προβληθεί μόνον εφόσον προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία του δημιουργού· ότι, κατά συνέπεια, το δικαίωμα παρακολούθησης είναι προαιρετικό και υπόκειται στον κανόνα της αμοιβαιότητας· ότι απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής για την απαγόρευση των διακρίσεων που προβλέπεται στο άρθρο 6 της συνθήκης, όπως διευκρινίστηκε με την απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1993 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-92/92 και C-326/92, Phil Collins και λοιποί⁴· ότι δεν μπορεί να γίνεται επίκληση των εθνικών διατάξεων που περιλαμβάνουν ρήτρες αμοιβαιότητας για να αποφεύγεται η αναγνώριση, υπέρ των υπηκόων άλλων κρατών μελών, των δικαιωμάτων που προβλέπονται υπέρ των ημεδαπών· ότι η εφαρμογή τέτοιων ρητρών στο κοινοτικό πλαίσιο αντίκειται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης που απορρέει από την απαγόρευση κάθε διάκρισης λόγω ιθαγενείας.
6. ότι το δικαίωμα παρακολούθησης προβλέπεται σήμερα από την εθνική νομοθεσία των περισσότερων κρατών μελών· ότι μία τέτοια νομοθεσία, εφόσον υφίσταται, παρουσιάζει ποικίλα χαρακτηριστικά, ιδίως ως προς τα έργα τα οποία αφορά, τους δικαιούχους, το εφαρμοζόμενο ποσοστό, τις πωλήσεις που υπόκεινται στο δικαίωμα καθώς και τη βάση για τον καθορισμό του ποσοστού αυτού· ότι η άσκηση ή η μη άσκηση του εν λόγω δικαιώματος συνεπάγεται αισθητές επιπτώσεις στις συνθήκες του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς· ότι, όπως και κάθε επιβάρυνση υπέρ τρίτου, αποτελεί στοιχείο το οποίο υποχρεωτικά πρέπει να ληφθεί υπόψη από οποιοδήποτε άτομο επιθυμεί να προβεί σε πώληση ενός έργου τέχνης· ότι εξάλλου το εν λόγω δικαίωμα αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην δημιουργία στρεβλώσεων του ανταγωνισμού καθώς και στην αλλαγή τόπου των πωλήσεων μέσα στην Κοινότητα·
7. ότι τέτοιου είδους διαφορές ως προς την εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης εκ μέρους των κρατών μελών έχουν άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς έργων τέχνης όπως προβλέπεται στο άρθρο 7Α της Συνθήκης· ότι σε μια τέτοια κατάσταση, το άρθρο 100Α της συνθήκης αποτελεί την κατάλληλη νομική βάση.
8. ότι οι στόχοι της Κοινότητας όπως ορίζονται στη Συνθήκη περιλαμβάνουν την εγκαθίδρυση μιας όλο και στενότερης ένωσης μεταξύ των λαών της Ευρώπης, τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών που ανήκουν στην Κοινότητα, καθώς και την οικονομική και κοινωνική τους πρόοδο μέσω κοινής δράσης που αποσκοπεί στο να περιορίσει τους φραγμούς που διαιρούν την Ευρώπη· ότι για το σκοπό αυτό, η Συνθήκη προβλέπει την εγκαθίδρυση μιας εσωτερικής αγοράς που συνεπάγεται την εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και την ελεύθερη εγκατάσταση, καθώς και τη δημιουργία ενός καθεστώτος που θα διασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά· ότι η εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων αυτών·

⁴ Συλλογή 1993, σ. I-5145

9. ότι η οδηγία 77/388/ΕΚ του Συμβουλίου⁵ όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 94/5/ΕΚ⁶ για τη συμπλήρωση του κοινού συστήματος φόρου προστιθέμενης αξίας θεσπίζει προοδευτικά ένα κοινοτικό καθεστώς φορολογίας που εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στον τομέα των αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας· ότι τα μέτρα που περιορίζονται στον φορολογικό τομέα δεν επαρκούν για να υπάρξουν εγγυήσεις για την αρμονική λειτουργία της αγοράς έργων τέχνης· ότι ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μόνον καθ' όσον υπάρξει εναρμόνιση στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης·
10. ότι πρέπει να καταργηθούν οι υπάρχουσες διαφορές στη νομοθεσία που έχουν στρεβλωτικές επιπτώσεις στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποτραπεί η εμφάνιση νέων διαφορών, ενώ δεν υπάρχει λόγος να καταργηθεί ή να παρεμποδιστεί η εμφάνιση εκείνων των διαφορών που δεν υπάρχει πιθανότητα να επηρεάσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·
11. ότι δεν φαίνεται απαραίτητο να γίνει εναρμόνιση όλων των διατάξεων των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν το δικαίωμα παρακολούθησης· ότι αρκεί να περιοριστεί η εναρμόνιση στις εθνικές διατάξεις που έχουν την αμεσότερη επίπτωση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς· ότι οι στόχοι της εν λόγω περιορισμένης εναρμόνισης δεν μπορούν να επιτευχθούν ικανοποιητικά από μόνα τα κράτη μέλη· ότι κατά συνέπεια η προταθείσα δράση δεν υπερβαίνει ό,τι είναι απαραίτητο για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων, σύμφωνα με το άρθρο 3B, τρίτο εδάφιο της Συνθήκης· ότι, κατά συνέπεια, η παρούσα πρόταση συμφωνεί πλήρως προς τις απαιτήσεις της αρχής της επικουρικότητας και τις αρχές της αναλογικότητας·
12. ότι η διάρκεια του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 93/98/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁷ εκτείνεται μέχρι 70 έτη post mortem auctoris· ότι πρέπει να προβλεφθεί η ίδια διάρκεια για το δικαίωμα παρακολούθησης· ότι, επομένως, μόνον τα πρωτότυπα έργα σύγχρονης τέχνης μπορούν να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος παρακολούθησης· ότι, γενικώς, τα έργα σύγχρονης τέχνης κατέχουν σχετικά μικρή θέση μεταξύ των πωλήσεων σε δημόσιους πλειστηριασμούς·
13. ότι πρέπει να επεκταθεί η εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης σε κάθε μεταπώληση, με εξαίρεση τις συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών αντικείμενο των οποίων αποτελεί το έργο μετά την πρώτη πώληση εκ μέρους του δημιουργού· ότι κατά συνέπεια το εν λόγω δικαίωμα εφαρμόζεται στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται εκ μέρους όλων των επαγγελματιών πωλητών, όπως οι οίκοι δημοπρασιών, οι γκαλερί έργων τέχνης και γενικότερα οποιοσδήποτε έμπορος έργων τέχνης·
14. ότι πρέπει να προβλεφθεί ένα αποτελεσματικό καθεστώς βάσει εμπειριών που αποκτήθηκαν σε εθνικό επίπεδο στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης· ότι ενδείκνυται το δικαίωμα παρακολούθησης να υφίσταται ως ποσοστό επί της τιμής πώλησης του έργου και όχι επί της αύξησης της αρχικής αξίας του έργου·

⁵ ΕΕ L 145, 13.6.1977, σ. 1

⁶ ΕΕ L 60, 3.3.1994, σ. 16

⁷ ΕΕ L 290, 24.11.1993, σ. 9

15. ότι είναι απαραίτητο να εναρμονισθούν οι κατηγορίες έργων τέχνης που υπόκεινται στο δικαίωμα παρακολούθησης· ότι τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών πρέπει να αποκλεισθούν·
16. ότι ο καθορισμός ενός ελάχιστου κοινοτικού ορίου για την εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς· ότι πάντως, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν την ειχέρεια να καθορίζουν εθνικά όρια χαμηλότερα από το κοινοτικό ώστε να προωθούν τα συμφέροντα των νέων καλλιτεχνών·
17. ότι η μη εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης κάτω του ελαχίστου ορίου επιτρέπει να αποφευχθούν δυσανάλογα έξοδα είσπραξης και διαχείρισης·
18. ότι σήμερα ποικίλλουν σημαντικά τα ποσοστά που έχουν καθορίσει τα διάφορα κράτη μέλη για την εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης· ότι η αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς έργων σύγχρονης τέχνης απαιτεί τον καθορισμό ενιαίων ποσοστών·
19. ότι ένα σύστημα φθινόντων ποσοστών κατά κατηγορίες τιμών μπορεί να συμβάλλει ώστε να αποφευχθούν καταστρατηγήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα του δικαιώματος παρακολούθησης· ότι τα ποσοστά αυτά πρέπει να αντικατοπτρίζουν συγχρόνως τα συμφέροντα των καλλιτεχνικών κύκλων και της αγοράς έργων τέχνης·
20. ότι οφειλέτης του ποσού που έχει εισπραχθεί δυνάμει του δικαιώματος παρακολούθησης είναι ο πωλητής· ότι πωλητής είναι το πρόσωπο ή η επιχείρηση στο όνομα του οποίου συνάπτεται η σύμβαση πωλήσεως·
21. ότι είναι επιθυμητό να προβλεφθεί η δυνατότητα περιοδικής προσαρμογής του ορίου και των ποσοστών· ότι θα έπρεπε για το σκοπό αυτό να αναλάβει η Επιτροπή να θεσπίσει περιοδικές εκθέσεις σχετικά με το πρακτικό αποτέλεσμα της εφαρμογής του δικαιώματος παρακολούθησης και ενδεχομένως να υποβάλει προτάσεις τροποποίησης σχετικά με το όριο και τα ποσοστά·
22. ότι ενδείκνυται να καθορισθούν οι δικαιούχοι του δικαιώματος παρακολούθησης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας· ότι κατά συνέπεια δεν είναι χρήσιμο να υπάρξει παρέμβαση μέσω της παρούσας οδηγίας στον τομέα του κληρονομικού δικαίου των κρατών μελών· ότι, πάντως, οι δικαιοδόχοι του δημιουργού μπορούν να ασκήσουν πλήρως το δικαίωμα παρακολούθησης μετά το θάνατό του·
23. ότι πρέπει να χορηγηθεί στα κράτη μέλη η εξουσία να καθορίσουν τις λεπτομέρειες είσπραξης και διαχείρισης των ποσών που καταβάλλονται δυνάμει του δικαιώματος παρακολούθησης· ότι ως προς αυτό, η διαχείριση εκ μέρους ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης αποτελεί μία δυνατότητα διαχείρισης μεταξύ άλλων· ότι πάντως τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν την είσπραξη, την καταβολή και τη διανομή των ποσών που έχουν συλλεγεί υπέρ των δημιουργών που έχουν ιθαγένεια άλλων κρατών μελών·

24. ότι το ευεργέτημα του δικαιώματος παρακολούθησης πρέπει να περιοριστεί στους υπηκόους των κρατών μελών και στους αλλοδαπούς δημιουργούς των οποίων οι χώρες χορηγούν τέτοιου είδους προστασία στους δημιουργούς που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.
25. ότι πρέπει να θεσπιστούν οι κατάλληλες διαδικασίες που θα επιτρέπουν τον έλεγχο των συναλλαγών, σύμφωνα με πρακτικές μεθόδους, κατά τρόπο που να εγγυώνται την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος παρακολούθησης από τα κράτη μέλη, ότι αυτό συνεπάγεται δικαίωμα του δημιουργού ή του πληρεξουσίου του, να συλλέγει τις απαραίτητες πληροφορίες από τον υπόχρεο για την καταβολή του ποσοστού που αντιστοιχεί στο δικαίωμα παρακολούθησης.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΛΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

Αντικείμενο του δικαιώματος παρακολούθησης

Τα κράτη μέλη προβλέπουν υπέρ του δημιουργού ενός πρωτότυπου έργου τέχνης δικαίωμα παρακολούθησης που συνίσταται στο αναπαλλοτριώτο δικαίωμα είσπραξης ποσοστού επί του τιμήματος από κάθε μεταπώληση του εν λόγω έργου με εξαίρεση τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται από ιδιώτες και έχουν ως αντικείμενο το έργο τέχνης μετά την πρώτη εκποίησή του εκ μέρους του δημιουργού.

Άρθρο 2

Έργα τέχνης τα οποία αφορά το δικαίωμα παρακολούθησης

Στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας ως πρωτότυπα έργα τέχνης νοούνται τα πρωτότυπα χειρόγραφα και τα έργα εικαστικών τεχνών όπως οι πίνακες, τα έργα από συγκόλληση (κολάζ), οι ζωγραφιές, τα σχέδια, οι εικόνες χαρακτηριστικής, χαλκογραφίας και λιθογραφίας, τα γλυπτά, τα εργόχειρα χαλιά τείχου (ταπισερί), τα προϊόντα κεραμικής και οι φωτογραφίες, καθόσον τα έργα αυτά αντιπροσωπεύουν δημιουργίες που έχουν πλήρως εκτελεστεί εκ μέρους του καλλιτέχνη ή πρόκειται για αντίτυπα που θεωρούνται ως πρωτότυπα σύμφωνα με τις συνήθειες του επαγγέλματος στην Κοινότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Ειδικές διατάξεις

Άρθρο 3

Όριο εφαρμογής

1. Το ποσό που εισπράττεται κατ'εφαρμογή του άρθρου 1 οφείλεται όταν η τιμή πώλησεως είναι ίση ή ανώτερη των 1000 ECU.

2. Τα κράτη μέλη διαθέτουν την ευχέρεια να καθορίζουν εθνικό όριο χαμηλότερο από το προβλεπόμενο στην παράγραφο 1.

Άρθρο 4 Ποσοστό και εισπραξη

Το τέλος που εισπράττεται κατ'εφαρμογήν του άρθρου 1 καθορίζεται ως ακολούθως:

- α) σε 4% επί της τιμής πώλησης για την κατηγορία τιμών που κυμαίνεται μεταξύ 1000 και 50 000 ECU·
- β) σε 3% για την κατηγορία τιμών που κυμαίνεται μεταξύ 50 000 και 250 000 ECU·
- γ) σε 2% για ποσά που υπερβαίνουν τις 250 000 ECU·

Οφειλέτης του εν λόγω ποσοστού είναι ο πωλητής.

Άρθρο 5 Βάση υπολογισμού

Η τιμή πώλησεως που προβλέπεται στα άρθρα 3 και 4 νοείται χωρίς φόρους.

Άρθρο 6 Δικαιούχοι του δικαιώματος παρακολούθησης

- 1. Το ποσό που εισπράττεται κατ'εφαρμογή του άρθρου 1 οφείλεται στον δημιουργό του έργου και μετά το θάνατό του στους δικαιοδόχους του.
- 2. Τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να προβλέπουν τη συλλογική διαχείριση των ποσών που εισπράττονται δυνάμει του δικαιώματος παρακολούθησης. Καθορίζουν τις λεπτομέρειες ως προς την εισπραξη και τη διανομή τους στις περιπτώσεις που ο δημιουργός έχει την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους.

Άρθρο 7 Δικαιούχοι τρίτων χωρών

Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι δημιουργοί που έχουν την ιθαγένεια τρίτων χωρών απολαμβάνουν του δικαιώματος παρακολούθησης, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, καθόσον στις εν λόγω τρίτες χώρες ισχύει η αρχή της αμοιβαιότητας υπέρ των δημιουργών που έχουν την ιθαγένεια των κρατών μελών.

Άρθρο 8

Διάρκεια του δικαιώματος παρακολούθησης

Το δικαίωμα παρακολούθησης διαρκεί όσο και η περίοδος που καθορίζεται από το άρθρο 1 της οδηγίας 93/98/ΕΟΚ.

Άρθρο 9

Δικαίωμα συλλογής πληροφοριών

Ο δημιουργός ή ο πληρεξούσιός του μπορούν να απαιτήσουν από οποιονδήποτε έμπορο, διευθυντή πωλήσεων ή οργανωτή δημοσίων πλειστηριασμών, οποιαδήποτε πληροφορία απαραίτητη για την εκκαθάριση των ποσών που έχουν εισπραχθεί δυνάμει του δικαιώματος παρακολούθησης, σχετικά με την πώληση, πρωτότυπων έργων τέχνης κατά τη διάρκεια του παρελθόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 10

Ρήτρα αναθεώρησης

Η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2004 και στη συνέχεια κάθε 5 έτη, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και ενδεχομένως προβαίνει σε προτάσεις για την προσαρμογή του ελάχιστου ορίου και των ποσών παρακολούθησης που αντιστοιχούν σύμφωνα με την εξέλιξη της κατάστασης στον τομέα αυτό.

Άρθρο 11

Εφαρμογή

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, οι τελευταίες αυτές περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 12

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα μετά τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 13

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

ISSN 0254-1483

COM(96) 97 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

06

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-96-125-GR-C

ISBN 92-78-01764-7

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο